

Kiadta / Vydal:

Jánossomorja Város Önkormányzata

Szabadság u. 39.

9241 Jánossomorja

Maďarsko

Tel.: +36 96 565 240

Email: hivatal@janossomorja.hu

HOGYAN KELL A TERMÉSZETBEN VISELKEDNI

AKO SA SPRÁVAŤ V PRÍRODE

Obsah tejto publikácie nereprezentuje oficiálne stanoviská Európskej Únie.
A jelen kiadvány tartalma nem tükrözi az Európai Unió hivatalos álláspontját.

ELŐSZÓ HELYETT

Kedves olvasó, bizonyára te is szereted a környezeted, amiben élsz. Legyen az síkság, hegyvidék, vagy dombos vidék, az ember ott szeret lenni igazán, ahol az otthona van. Minden tájegységnek meg van a szépsége, a csábereje. Ha a természetre gondolunk, általában a kirándulások jutnak az eszünkbe, a végeláthatatlan erdőségek vagy a strandolás a tóparton és a kerti piknik. Tulajdonképpen bármilyen tevékenységet lehet folytatni kint a természetben. Fontos azonban tudnunk, hogyan kell viselkednünk egyes esetekben. Ugyanúgy, ha vendégségbe megyünk, otthon figyelmeztetnek minket, hogy rendesen viselkedjünk. Ha a természetbe megyünk, az is otthona az állatoknak, növényeknek, és ott is illik illedelmesen viselkednünk. Bizonyára ti is találkoztatok már olyan viselkedési formákkal erdei sétátok vagy kirándulásotok alkalmával, amit elítéltetek. Legyen az szemét a bokrok, fák tövében, a tóparton vagy a vízben, megrongált padok vagy letaposott növények. Sajnos akadnak köztünk olyanok, akik még nincsenek tisztában tetteik következményeivel. Azt javaslom legyünk mi mások, olyanok, akik hálásak azért, hogy szép, tiszta környezetben élhetnek, és akik tesznek azért, hogy ez így is maradjon!

A következőkben megismerkedhetsz néhány jó tanáccsal, játékkal, amik segítségével aztán jobban, hasznosabban töltheted majd az időd a természetben.

Simon Zoltán festménye

ÁLTALÁNOS TUDNIVALÓK

1. Pénteken az egész család készülődik a hétvégi 2 napos kirándulásra. A kirándulás úti célja a Szlovák Paradicsom. Rajzold a hátizsákod mellé, mit szeretnél magaddal vinni a kirándulásra!

2. Kapcsold be az érzékszerveid! Egészítsd ki a táblázatot csillaggal, melyikkel mit érzékelysz!

	Látás	Hallás	Szaglás	Tapintás
Illatos ibolya				
éneklő cinege				
szél				
eső				
talaj				
fatörzs				

3. Kirándulás napló! Készítsd el a saját kirándulásnaplód, szedd össze emlékeid, hol, merre jártál az elmúlt időszakban! A táblázat kitöltése után ragassz be pár képet, amiket a kiránduláson készítettél!

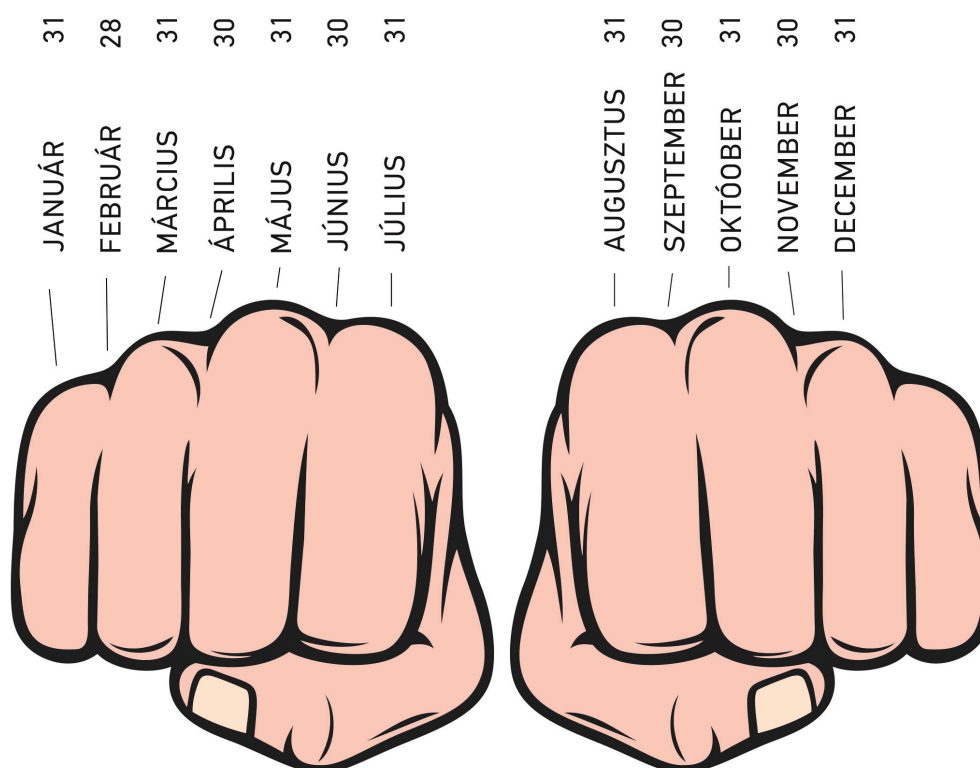
Dátum	Hol voltál	Kivel voltál	Mit láttál

4. Húzd alá a kakukktojást! Melyik szó nem illik a többi közé? Magyarázd meg miért!

- HÁTIZSÁK IVÓVÍZ SZENDVICS KIS PÁRNA RÁNYTÚ
- VÖRÖSFENYŐ LUCFENYŐ JEGENYEFENYŐ ERDEI FENYŐ TÖRPEFENYŐ
- FECSKE GÓLYA, CINEGE DARU, GÉM
- FÖLD ROVAROK KÖZET VÍZ ÁSVÁNYOK

5. Tanuld meg! A hónapok általában 30 vagy 31 naposak kivétel a február, mert az lehet 28 vagy 29. Egy egyszerű ábra segít neked a tanulásban.

6. Menj ki az erdőbe, vagy rétre és hozz haza magaddal 4 növényt (amely nem védett) pl.: százszorszép, gyermekláncfű. Otthon préseld le egy vastag könyv lapjai között, szárítsd meg őket és ragaszd rá egy A4-es fehér papírlapra. Írd a növény mellé a nevét, hogy hol gyűjtötted és mikor.

7. Légy te az időjárás bemondó! Vizsgáld meg az időjárást egy héten keresztül! Egészítsd ki a táblázatot, aszerint, hogy aznap éppen milyen idő volt. A hőmérsékletet mérd meg hőmérővel, a többihez pedig írd egy I(igen), vagy N(nem) betűt.

	Hőmérséklet	Csapadék	Szél	Hó	Felhőzet
Hétfő					
Kedd					
Szerda					
Csütörtök					
Péntek					
Szombat					
Vasárnap					

ÁLLATOK (FAUNA)

1. Keresd meg az angol szótáradból a következő állatok nevét! Tanuld meg, és kérdezzétek ki egymást a padtársaddal!

MAGYAR

ANGOL

őz
 farkas
 medve
 róka
 hangya

MAGYAR

ANGOL

giliszta
 lepke
 cinege
 harkály
 bagoly

2. Mit szabad és mit nem szabad csinálni az erdőben? Az alábbi szövegből húzd alá pirossal, azokat a tevékenységeket, melyeket nem szabad a természetben csinálni.

Tegnap délután kimentem a barátaimmal focizni a rétre. Ez a rét az iskolánk közelében levő kis erdőske mellett található. Először is kaput kellett készítenünk, a közeli bokrokról tördeltünk le ágakat és belenyomtuk a földbe miután gondosan kimértük a kapufák közti távolságot. A meccs végén egy nagyot estem, és csúnyán lehorzoltam a térdemet. Sajnos nem a fűre estem, hanem az általunk kitaposott kemény földre. Azt kell mondanom nagyon fáj, sőt még vérzett is. Szerencsére Palinak volt papír zsebkendője, így le tudtam törölni a sebemet. A zsebkendővel azonban nem akartam összepiszkítani a nadrágom zsebét, így hát otthagytam a közeli padon. Tudom nem szép dolog, de hát volt ott elég szemét az enyémen kívül is. Miután befejeztük a játékot, elmentünk még a srácokkal a közeli kis tóhoz. Sok horgász volt a tó partján. Mi meg elkezdtünk fogócskázni, a Jani majdnem elkapott, amikor egy hirtelen mozdulattal kitértem az útjából. Nagyot kiáltott utánam. A horgászok ránk is szóltak, hogy igazán lehetnének csendesebben, mert elűzzük a halakat. Muszáj volt hát más játékot kitalálnunk. Bújócskázzunk jutott eszünkbe! Éppen a Tomi számolt, amikor kitaláltam egy szuper rejtekhelyet. Felmásztam egy vékony törzsű, fiatal fára és magamra hajtottam az ágait, hogy ne legyek látható. Éppen a fa alatt volt Tomi, mit sem sejtve arról, hogy ott vagyok, mikor letörött alattam a faág. Na már csak ez hiányzott nekem a fájós térdemre. Úgy üvöltöttem, mint a sakál. Mérges voltam és fáradt. Azt javasoltam, most már menjünk inkább haza. A tó mellett észrevettünk néhány hattyút és vadkacsát, olyan szépek voltak, és érdeklődők, hogy oda úsztak egészen közel hozzánk. Eszembe jutott, hogy édesanyám csomagolt nekem néhány szendvicset, elővettem és megettettem a vízi madarakkal, nagyon ízlett nekik, csak úgy nyelték. Kivettem még a maradék üdítőt a táskából és kiittam az egészet egyszerre. Támadt egy nagyon jó ötletem, írjunk egy üzenetet egy papírra, zárjuk az üvegembe, és dobjuk bele a vízbe. Majd ha valaki kihalássza a műanyag üvegemet a vízből, biztosan megőrül.

Mire hazaértem, besötétedett, anya megkérdezte hol voltam, és mit csináltam. Elmeséltem neki mindent az elejétől a végéig. Nem örült a hallottaknak, és kioktatott, hogy nagyon sok rosszat csináltam. Átgondoltam, amit mondott és beláttam, hogy igaza van. Másnap összehívtam a barátaimat, kimentünk a rétre és összeszedtem az összes szemetet, amit a pad mellett találtam.

3. Télen nagyon sok madár elköltözik melegebb vidékre, azonban maradnak néhányan itthon is a zord időjárás ellenére. Ilyen madár például a cinege, veréb, szajkó. Az alább felsorolt táplálékokból jelöld meg azokat, melyekkel nyugodtan lehet őket etetni!

ALMA

NAPRAFORGÓ
MAG

FŐTT RIZS

KENYÉR

DIÓ

SÓS
SZALONNA

VAJ

SÓS
MOGYORÓ

KÖLES

4. Kösd össze a párokat! Ki mivel táplálkozik?

barna medve

gyümölcs, fűfélék, gomba

róka

hangya, rovar, szú

őz

kis emlős, gyümölcs, hal

harkály

nyúl, rágcsálók

5. Használd az internet segítségét! Keress rá a böngészőben, hogy miért kell télen léket vágni és nádat tenni a tavakba? A választ írd a kipontozott helyre!

6. Találd meg az 5 különbséget a képeken!

7. Rajzold be a nyilakat, amelyek a tápláléklánc útját fogják jelölni!

8. Nevezd meg olyan állatokat, melyek téli álmot alszanak!

9. Készíts madáretetőt egy tejes vagy gyümölcsleves dobozból! A kiürült dobozt mosd ki alaposan. Az oldalára vágj, egy fordított U alakú kis ajtót. Közvetlenül a kis nyílás alatt egy csavar segítségével fúrj lyukat a doboz oldalára, majd a lyukba helyezz egy darab egyenes ágat, ez lesz a leszálló. A doboz külsejét színezd ki. Ragassz rá vízálló levonókat. A doboz tetejét szúrd át egy drótdarabbal, majd rögzítsd fel egy faágra. Ezután szórd bele a magokat a madáretetőbe, és lesd ki mikor érkeznek az első vendégek.

10. Döntsd el, hogy helyesek, vagy helytelenek-e a következő állítások!

- a. Ha az erdőben sétálva találunk egy eldugott helyen őzgidát, kis nyulat, kis rókát, nem szabad oda mennünk és megsimogatnunk, hiszen ha az anyaállat visszajön a táplálékszerző útvjáról, megérezheti a kicsinyén a szagunkat és így elutasíthatja annak továbbtáplálását.

HELYES

HELYTELN

- b. Amennyiben egy kis fiókat látunk a bokrok alatt, azonnal vegyük kezünkbe és vigyük állatorvoshoz.

HELYES

HELYTELN

- c. Kutyánk és a vadon élő állatok egészségének érdekében erdei sétánk alatt tartsuk póránzon házi kedvencünket.

HELYES

HELYTELN

- d. Ha barna medvével találkozunk véletlenül az erdőben, kiáltunk nagyot és még időben eredjünk futásnak, ne hogy utolérjen minket.

HELYES

HELYTELN

11. Szövegértési feladat: olvasd el a szöveget, majd válaszolj az alábbi kérdésekre!

A vadászatnak fontos szabályai vannak, melyeknek megsértése pénzbírsággal, vagy vadászattól való eltiltással jár. Először is a vadászfegyver, csak kiürítve, tokban elzárva szállítható. Vizes területeken az ólmot tartalmazó lövedékek használata tilos. Ezen kívül tilos a fegyverre hangtompítót használni, valamint mérgezett nyilat kilőni vadászat céljából. A vadállat megtervezése különböző fényforrással, vagy hang anyaggal is büntetendő, illetve ha a vadat más nem élő csali állattal próbálják csapdába kergetni. Az egyes állatokra külön lövési szezon van érvényben, vagyis például máskor szabad lőni a gímszarvasra, és máskor a dámszarvasra. Az

őzbakra például április 15–szeptember 30-ig lehet lőni, de az őzsutára csak október 1-től február utolsó napjáig. Nagy vadnak számít a gímszarvas, dámszarvas, őz, muflon, apró vadnak pedig a nyúl, fácán, fogoly a lúd és a tőkés réce.

A vadászat nem csak az állatállomány ritkításáról szó, hanem egész éves munkát, a vadállományról való gondoskodást igényel a vadásztól. A téli időszakban fontos ugyanis az állatok megfelelő etetése, ez történhet szénával, különböző gabonafélékkel, kiegészítésként pedig kőszóval. A vadászat elsődleges célja nem a legnagyobb, legerősebb és legszebb állat elejtése, hanem ellenkezőleg, azon állatok kilövése, melyeknek valamilyen testi hibájuk van, vagy betegek és gyengítenék a genetikai állományt, illetve ha az egyes állatfajok túlságosan elszaporodnak, akkor van szükség állományritkításra.

Tudvalevő még az is, ha véletlenül autónkkal megsebesítünk egy vadállatot, kötelesek vagyunk jelenteni azt a rendőrségnek. A rendőrség pedig felveszi a kapcsolatot a helyi vadászegyesülettel.

Milyen állapotban szállítható a vadászfegyver?

Mit nem szabad használni vizes területeken?

Mikor szabad vadászni az őz hímjére és nőstényére?

Írj példát nagy és apróvadra!

Mi tartozik a vadász feladatai közé az állatok elejtésén kívül?

Mi a vadászat elsődleges célja?

Mi a feladatunk, ha autónkkal elütünk egy őzbakot?

12. Találd ki, ki vagyok!

a. A fogaim nagyon erősek, egy hatalmas fát is könnyedén átrágok, hogy abból gátat építhessek.

b. Szép bundámat évente kétszer is cserélem, kis testű ragadozó állat vagyok.

c. Rendkívül fürge vagyok, sokszor cikcakk mozgásomnak köszönhettem az életem.

d. Testem hosszúkás, de igen keskeny, főként békát és rovarokat eszem. A menyétfélék rokona vagyok.

13. Rajzold le a kedvenc erdei állatodat!

14. Találd meg a következő állatokat a szóhalmazban! Vízszintes, átlós és keresztirányban is lehet haladni!

BAGOLY
BORZ
EGÉR
FARKAS
GANAJTÚRÓ
GÖRÉNY
HANGYA
HARKÁLY
HIÚZ

MEDVE
MUFLON
NYEST
NYÚL
ŐZ
PÓK
RÁK
RÓKA
SZARVAS

G	H	C	Y	L	O	G	A	B
S	A	A	Y	G	N	A	H	X
Z	R	N	S	Z	Y	E	É	T
A	K	A	A	M	E	D	V	E
R	Á	K	K	J	S	H	Y	Z
V	L	Ó	R	K	T	I	N	R
A	Y	R	A	Ó	B	Ú	É	O
S	G	S	F	P	Ő	Z	R	B
T	N	O	L	F	U	M	Ö	Ó
N	Y	Ú	L	Í	R	É	G	E

15. Rajzold le milyennek látod az őszt!

16. Kösd össze a párokat! Melyik állatnak mit köszönhetünk?

méz

hernyó

sajt

méh

tojás

tehén

selyem

tyúk

17. Készíts télire rovarlakot! Ehhez szükséged lesz egy felnőtt segítségére is. Tűzifa hasábokba fúrj kb. 10 cm-es lyukakat. Többféle természetes anyagot gyűjts össze, mint pl. téglá, kukoricaszár és levél, moha, fadarabok. Lényeg, hogy a rovartanyának legyen lába, hogy ne ázhassanak fel a gondosan összeválogatott anyagaink. Inspirálódj a következő képből.

NÖVÉNYEK (FLÓRA)

1. Írj 2 példát mindegyik fajta növényre!

FÁK		FÁSSZÁRÚAK	LÁGYSZÁRÚAK	
TŰLEVELŰ	LOMBLEVELŰ	BOKOR	RÉTI VIRÁG	SZOBANÖVÉNY

2. Keresd meg az alábbi növények gyógyhatásait az internet segítségével!

Kamilla- orvosi székfű

.....

.....

.....

Fodormenta

.....

.....

.....

Citromfű

.....

.....

.....

3. Gondolkodj el, és írd le milyen mesékben, filmekben szerepeltek a következő virágok, gyümölcsök, zöldségek.

Alma

Csipkerózsa

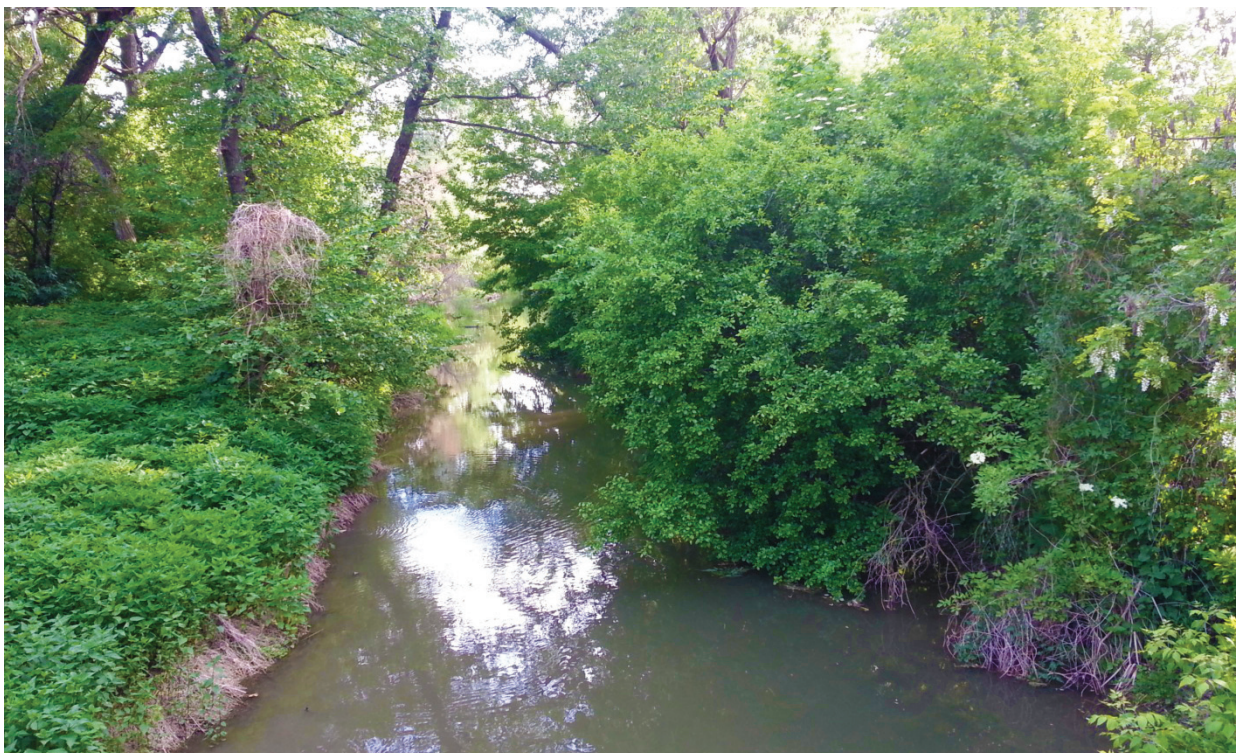
Bab

4. **Babfejlődés!**

Tegyél háromnegyedéig földdel teli egy 0,75 literes üvegedényt. Az üvegedény fala mentén ültess el 5 szem babot, úgy, hogy amikor a bab növekedni kezd, lásd a változásokat! Majd öntözd meg, és tartsd figyelemmel a bab növekedését. A változásokat naponta dokumentáld egy képpel. A babot rendszeresen öntözd meg. Egy héttel később válogasd össze a legjobban sikerült képeket, és nyomtasd ki. Ragaszd be sorrendbe az egyes történéseket.

5. Szövegértés! Mit szabad és mit nem szabad az erdőben csinálni. Olvasd el figyelmesen az alábbi szöveget, majd válaszolj a kérdésekre!

Bizonyára észrevettétek erdei sétátok, kirándulásotok alkalmával, hogy akikkel találkoztatok, mind csendben voltak. Még nagyobb csapattal is lehet fegyelmetten haladni, halkán beszélgetni. Semmiképpen sem szabad rádiót, vagy zenét hallgatni. Az erdő megismerése elképzelhetetlen hangoskodás mellett.

Mielőtt elindulnánk a túrára, nézzük meg, hogy a választott út, milyen hosszú. Tartsuk szem előtt a saját és társaink erőnlétét. Mindenképpen vigyünk magunkkal esőkabátot és térképet. Túránk alkalmával figyeljünk oda társainkra is, ne hagyjuk őket túlságosan lemaradni, inkább tartsunk többször szünetet. A túra nem versengésről szól, hanem az együtt töltött időről. Ha az erdőben követjük a túraösvényt, ne csináljunk rövidítéseket, mert csak kitapossuk feleslegesen a növényzetet és még az is megeshet, hogy eltévedünk.

Az erdőben ne gyűjtsünk be sem növényeket sem állatokat. Az erdőből származó állatok, ha otthon szabadon is engedjük őket, nem fognak sokáig élni az új, szokatlan környezetben, sőt könnyen a városi állatok eledeivé válhatnak. A vadon élő növények sem bírják ki sokáig a leszakítás után. Arra is figyeljünk oda, hogy számos védett fajjal találkozhatunk, pl. egy hóvirág leszakításáért akár 30 eurt (10 000 Ft) is fizethetünk. A kutyánkat mindig vezessük pórázon, ugyanis erdei vad állatokat kergethet meg, ijeszthet meg. Mi az, amit szabad az erdőben végezni? Gombát és erdei gyümölcsöt szedni. A gombaszedéshez szükségünk van gyakorlatra és olyan ember segítségére is, aki pontosan ismeri az ehető és mérgező fajtákat is. Az erdei gyümölcsök

közül megkóstolhatjuk a szamócát, szedret és a málnát, ősszel pedig a csipkebogyót is. A szemünket mindig vigyük magunkkal, addig, míg annak elhelyezésére szánt külön tárolót nem találunk. A kirándulásunkról vihetünk haza faleveleket, köveket és általunk készített képeket is.

Mit nem szabad csinálni az erdőben?

Miért ne térjünk le a túraösvényről?

Mennyibe kerülhet, ha az erdőben leszakítunk egy hóvirágot?

Milyen íratlan szabályt kell betartanunk kutyánk erdei sétáltatása közben?

Mire van szükségünk a gombaszedéshez?

Mi az, amit erdei kirándulásunkról hazavihetünk?

Mit jelölhetnek a következő ikonok?

6. Írd a képek alá, milyen növényt ábrázolnak!

7. A növények szaporodása egyedi, sok féle módszert ti is ismerhettek. Kösd össze a párokat, melyik növény milyen módon szaporodik!

rovarok

akácfa

méhek

fűzfa

szél

hínár

víz

orchidea

8. Nézzük csak meg, hogyan kell gombát gyűjteni! Olvasd el az alábbi olvasmányt, majd adj választ a kérdésekre!

Ha gombászni megyünk, ne hagyjuk otthon a következő eszközöket: kosár, szövettáska, gombászó kés, határozó. Csakis olyan gombát szedjük le, melyet jól ismerünk. Határozás céljából csak legfeljebb 3 gombát szedjük ki a földből, de gondosan különítsük el a többi begyűjtött ehető gombától. Iparterületeken, autópályák vagy folyók mellett ne gombásszunk.

Ne szedjük le a nagyon öreg és túl fiatal gombákat sem, valamint azokat, melyekben férgek vannak. A mérgező gombákat se rúgjuk fel, hiszen ők is az erdő képét formálják és számos rovarfaj búvóhelyéül szolgálhatnak.

Hogyan szedjük az általunk jól ismert, ehető fajokat?

Egy régebbi vélemény szerint jó, ha a gomba tövét a földben hagyjuk, és csak a föld feletti tönkjét vágjuk el a föld fölött körülbelül 3 cm-el, hogy maradjanak a földben is spórák. Ez a fajta gondolkodásmód kezd megváltozni. Az ehető fajták gyűjtését a következőképpen végezzük. A gombát enyhén megcsavargatva emeljük ki a földből teljes egészében, és a keletkezett lyukat fedjük be avarral, hogy a földben maradt spórák ne száradjanak ki. A leszedett gombákat soha nem szabad műanyag zacskóban, dobozban egymásra pakolva szállítani, mert befüllednek, és hamar megromlanak. Az erdőben leszedett friss gombákat ne kóstolgassuk!

Ha gombászni indulunk, mit ne hagyjunk otthon?

Milyen területeken nem ajánlatos gombát szedni?

Milyen régi szabály vonatkozik a gombaszedésre?

Hogyan kell helyesen gombát szedni?

9. Vedd segítségül az internetet! Keresd ki a krókusz és a sáfrány közötti különbségeket!

10. Manapság nagyon divatosnak számít a fényképészet. Több fotóversenyt is meghirdetnek országszerte. Külön kategória a természetfotózás, állatfotózás. Készíts egy saját albumot, amiben csak a te általad készített képeket helyezed el. Készíts több kategóriában képeket.

A következő kategóriák közül választhatsz:

- VÍZIMADARAK
- ERDEI MADARAK
- NAGY TESTŰ MADARAK
- ROVAROK
- LEPKÉK
- SZITAKÖTŐK
- CSIGÁK
- FÁK
- BOKROK
- NÖVÉNYEK
- NAPSZAKOK: PL. NAPLEMENTE

A feladatot színesítheti, ha a fényképezésnél bizonyos trükköket használ, pl.: árnyalat-kiválasztás, fekete-fehér hatás, homályosítás, közelítés stb. Meríts ihletet a következő képekből.

11. Gondolkodj el, és írd le milyen mesékben, filmekben szerepeltek a következő virágok, gyümölcsök, zöldségek.

Kedves!

Nagy

indulunk. Úgy öltözünk majd, hogy akár

akár

meg ne fázzunk. A

csak azt tegyék, amire tényleg szükség-

ségetek lesz. Hozzatok magatokkal

. Az erdei séta során csendben leszünk majd,

hogyan halljuk a

énekét. A túra során gyűjtsetek különféle

lehullott gallyakat. Ügyeljete arra, hogy ne hagyjatok magatok mögöt

12. Az egész csoport együtt dolgozik! Alkossátok meg a ti meséteket. A tanító néni elkezdí a mesét egy mondattal. Utána ti jöttök, mindenki hozzájárul a mese történetéhez egy mondattal. Haladjatok sorba, ülésrend szerint.

NEHEZÍTETT VERZIÓ:

Az alábbi szavakat kell belefoglalni a mesébe: erdő, almacsutka, üres konzervdoboz, szemeteskuka, nagy szikla, sátor, tábortűz, csillagok, eső, napsütés, égbolt, autóbusz, fénykép.

13. Írj egy mondókát, vagy verset az erdőről. Legalább 4 soros legyen és aabb versírmű

.....

.....

.....

.....

14. A világ leg-jei. Vedd segítségül az internetet és írd ki mely növényekre érvényesek az alábbi kategóriák.

a) legtovább élők:

b) legnagyobbra megnövők:

c) legmérgezőbbek:

d) leghosszabb levelűek:

e) legvédettebbek:

15. Készíts egyedi ajándékot! Gyűjts össze néhány falevelet, és helyezd őket egy vastagabb könyv lapjai közé. A könyvre pakolj még 4-5 darab könyvet és hagyd ott 1 hónapig. A szépen ki-egyenyedett leveleket helyezd lamináló fólia közé, majd óvatosan nyomd bele a laminológépbe. Ehhez kérj segítséget felnőttől, mert a használata nem egyszerű!

16. Figyeld meg a természet átalakulását! Településeken válassz ki egy helyet, ahol mező, virágok és fák is vannak. Minden évszakban készíts ugyanerről a helyről egy fotót és ragaszd be a munkafüzetedbe. Mindegyik kép alá írd oda, hogy az előző évszakhoz képest, milyen változások történtek.

TAVASZ

.....

.....

.....

NYÁR

.....

.....

.....

ŐSZ

.....

.....

.....

TÉL

.....

.....

.....

HULLADÉKOK

1. Írj néhány példát mindegyik hulladékkategóriára!

Műanyag:

.....

Papír:

.....

Fém:

.....

Üveg:

.....

2. Hogyan járul hozzá iskolátok a környezetvédelemhez? Vannak szelektív hulladékgyűjtők az iskolátok területén? Szervezték szemétszedést? Tartotok egymásnak előadást a témában?

Foglaltok össze néhány mondatban, mennyire fontos iskolátoknak, hogy benne-tek a környezettudatosságra neveljenek.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. A szóhalmazból válaszd ki azt, amelyik könnyen lebomló, és ami nehezen vagy nem lebomló.

BANÁNHÉLY

KONZERV-
DOBOZ

GYÜMÖLCS

FÉM

PAPÍR

ZÖLDSÉG

ÉLŐLÉNYEK

GUMI

ÜVEG

MŰANYAG

Könnyen lebomló:

Nehezen (vagy nem) lebomló:

4. Újrahasznosításra fel!

Fontos tudnunk, hogy a természetben magától nem keletkezik semmi, ami később ne bomlana le. Mi emberek viszont már képesek vagyunk olyan anyagok gyártására, melyek csak nagyon nehezen, lassan, vagy egyáltalán nem tudnak lebomlani. Ha szeretnénk megoldani Földünk hulladékügyét, először is abba kell hagynunk azon anyagok gyártását, melyek nem tudnak lebomlani. Másodsorban pedig meg kell tanulnunk újrahasznosítani. A következő képeken láthatjátok, hogy egy kinőtt farmerből lehet táskát készíteni, a lecsorbult pohárból lehet még virágcserep, és egy régi nap-tárból irattartó.

Készíts te is különféle használati tárgyakat, akár ajándékot hulladékból. Rajzold le, neked hogyan sikerült!

5. Gondolkodj el, minek a jele lehet a következő ábra?

.....

.....

.....

6. A hulladék ma nagy problémát jelent! Mindannyian tudatában vagyunk a probléma nagyságával és sokan vagyunk, akik megpróbálnak segíteni ez ügyben. A segítség csak rajtunk múlik, a MI elhatározásunkon. Véleményed szerint te hogyan tudnál segíteni?

7. A településeken milyen gyakran jár a hulladékgyűjtő autó? Milyen gyakran lehet kihelyezni az osztályozott hulladékot? Van lehetőség településeken leadni a zöldhulladékot vagy a fémet? Részesültök valamilyen kedvezményben, ha osztályozzatok a hulladékot?

8. Készíts interjút a családod legidősebb tagjával! Tedd fel neki a következő kérdéseket, majd írd a kipontozott részre a válaszait! Beszélgetsetek el arról, hogy az elmúlt 10-20 évben mennyit változott a hulladékkezelés ügye.

Mikor és hol születted?

Családi házban, vagy lakásban nevelkedted?

Régen is annyi szemét volt, mint ma?

Ha ásványvizet vagy málnát vettél a boltban, akkor milyen anyagú üvegben árulták?

Visszaváltották ezeket az üvegeket? Ha igen mennyiért?

Milyen anyag nem volt még, ami most van?

A te családod hova rakta a szemetet?

Te mit teszel azért, hogy a Földünkön kevesebb legyen a hulladék?

Mit gondolsz, mit kéne tennie a településednek, hogy hatékonyabban tudjanak részt venni a hulladékcsökkentésben?

Mit üzennél a jövő generációjának?

9. Nézzétek meg *Az Özönvíz előtt* című filmet. Dupla órát vesz igénybe! A film közben jegyzeteld le a fontos tudnivalókat! Majd beszéljétek meg a tanárral a látottakat.

10. Keresd meg és húzd alá mindegyik sorban a kakukktojást!

- TOJÁSHÉJ ALMACSUTKA GUMIABRONCS LEVELEK
- WC PAPIR GURIGA ELEMÉK BETELT FÜZET ÚJSÁG
- TELEVÍZIÓ MIKROHULLÁMSÜTŐ HAJSZÁRÍTÓ ASZTAL
- KABÁT SZÖVETTÁSKA KALAP KANAPÉ

11. Bizonyára tudod, hogy a zöldségek héját és a gyümölcsök maradványait lehet komposztálni. Hogy mi is lesz a komposztból, mit szabad és mit nem szabad ráhelyezni, a következő olvasmányból megtudod! Az olvasás után dönts el, hogy az állítások igazak vagy hamisak-e!

A komposztálás célja, hogy a szerves hulladékból humusz keletkezzen, mely később földdé alakul át. Ha egész évben gondosan komposztáltunk ősszel ásványi anyagban gazdag földet tudunk kihordani a kertünkbe. Amíg az almacsutkából és a burgonya héjából föld lesz, eltelik néhány hónap. Akár 1-1.5 év alatt is képes a szerves hulladék földdé válni. ehhez azonban mea-

felelő körülmények szükségesek. Először is levegőre van szükség, tehát semmiképp sem legyen komposztáló területünk fedett, levegőmentes. Szükség van nedvességre a növényi részek lebomlása érdekében. Ezért jó, ha szárazabb napokon meglocsoljuk a komposztot is. Az élőlények jelenléte is fontos a humusz képződéséhez. Ide tartoznak a giliszták, csigák, sünök, százlábúak. Az ő segítségével könnyebben megy végbe az átalakulás. A komposztra helyezhetünk zöldség és gyümölcs maradványokat, tojáshéjat, kerti hulladékot, növényevő állati ürülék, leveleket, ágakat, fűrészport, kávézaccot, teafüvet. Amit kerülni kell az a húsevő állatok ürüléke, hús, tejtermék, vadgesztenye levél, diólevél, csont, állati tetem, beteg növényi részek, pelenkák, műanyagok. A tűlevelek lebomlásához 2 évre van szükség, ezért nagymértékben nem előnyös a komposzthoz keverni. Használt főzőolajat sem célszerű kiöntenünk, ugyanis lelassítja a bomlásidőt. A lényeg, hogy 3 havonta szellőztessük meg a komposztot, azaz a felső réteget forgassuk beljebb. Így biztosítjuk az egyenletes átalakulást.

Íme néhány kép a komposztról.

Igaz vagy hamis? Húzd alá a helyes választ!

- A komposztálás nagyon időigényes feladat, nem éri meg a fáradságot. IGAZ / HAMIS
- A komposztálás végterméke zöldség. IGAZ / HAMIS
- A szerves anyag lebomlásához szükség van levegőre. IGAZ / HAMIS
- Tojáshéj igen, műanyag azonban nem kerülhet a komposztba. IGAZ / HAMIS
- A komposztot néha meg kell öntözni. IGAZ / HAMIS
- A csontok is egy éven belül földdéválnak. IGAZ / HAMIS
- A sün szeret táplálkozni a kerti, konyhai maradványokból. IGAZ / HAMIS
- A giliszta jelenléte a komposztban káros. IGAZ / HAMIS
- A kávézacc, és a teafű is könnyen lebomlik a komposztunkban. IGAZ / HAMIS
- A kutyánk ürülékét nyugodtan helyezzük a komposztra. IGAZ / HAMIS

12. Kösd össze a párokat! Mit hova kell vinni használat után?

fűzőolaj

nejlon zacskó

radiátor

elem

tejes doboz

benzinkút

felvásárló

műanyag tároló

papírgyűjtő

elektronikus szaküzlet

13. Rajzold le, mely használati tárgyak megvétele felesleges és környezet-szennyező!

14. Rajzold le, milyen más anyagokkal, tárgyakkal lehetne a fentieket helyettesíteni!

15. Szómagyarázó!

Keresd ki az alábbi szavak jelentését, írd le, majd tanuld meg és kérdezzétek ki egymást padtársaddal.

humusz

.....

.....

komposzt

.....

.....

recikláció

.....

.....

műanyag

.....

.....

laminológép

.....

.....

herbárium

.....

.....

16. Rajzold le lakóhelyed egyik kedvenc részét, mely mentes a szeméttől, a huligánok tevékenységétől, amelyet szeretsz, mert emlékek fűznek hozzá.

.....

NAMIESTO ÚVODU

Drahý čitateľ, iste máš rád prostredie, v ktorom žiješ. Či už je to rovina, hornatá alebo kopcovitá oblasť, človek je najradšej tam, kde je jeho domov. Každý región je charakteristický svojou krásou a čarom. Ak si pomyslíme na prírodu, vo všeobecnosti nás napadajú výlety, ďalekohľadom vyhľadanie horstvom alebo kempovanie na brehu jazera, či záhradný piknik. Pritom vonku v prírode sa môže vykonávať akákoľvek činnosť. V skutočnosti je dôležité vedieť, ako sa v určitých situáciách máme správať. Je to také isté, ako pri návštevách: ak sa chystáme niekoho navštíviť, doma nás upozorňujú, aby sme sa správali vhodne. Ak sa chystáme do prírody, aj tá je domovom pre zvieratá a rastliny, takže aj tam je treba slušne sa správať. Iste ste sa stretli v rámci vašich prechádzok v lese alebo počas výletov s takými formami správania, ktoré boli odsúdeniahodné. Či to boli smeti v kríkoch a popri stromoch, na brehu jazera alebo vo vode, poškodené lavičky alebo udupané rastliny. Bohužiaľ existujú medzi nami takí, ktorí si neuvedomujú dôsledky svojho konania. Navrhujem, aby sme boli my iní, takí, ktorí sú vďační za to, že máme možnosť žiť v krásnom a čistom prostredí a ktorí pre to aj niečo spravia, aby to naďalej takto aj zostalo!

Nížšie nájdeš niekoľko dobrých rád a hier, pomocou ktorých budeš môcť svoj čas v prírode využiť užitočnejšie.

malba Zoltána Simona

VŠEOBECNÉ INFORMÁCIE

1. V piatok sa celá rodina pripravuje na dvojdňový výlet cez víkend. Cieľom výletu je Slovenský raj. Nakresli si vedľa svojho batohu, čo by si chcel/a zobrať so sebou na výlet!

2. Zapni si svoje zmyslové orgány! Písmenom X označ v tabuľke, s akým zmyslom čo vnímaš!

	Zrak	Sluch	Čuch	Hmat
voňavá fialka				
spievajúca sýkorka				
vietor				
dážď				
pôda				
kmeň				

3. Denník z výletu! Vytvor si svoj vlastný denník z výletu. Spomeň si na to, kde a kedy si bol/a v minulosti! Po vyplnení tabuľky nalep pod ňu zopár fotiek, ktoré sa ti podarili urobiť na výlete!

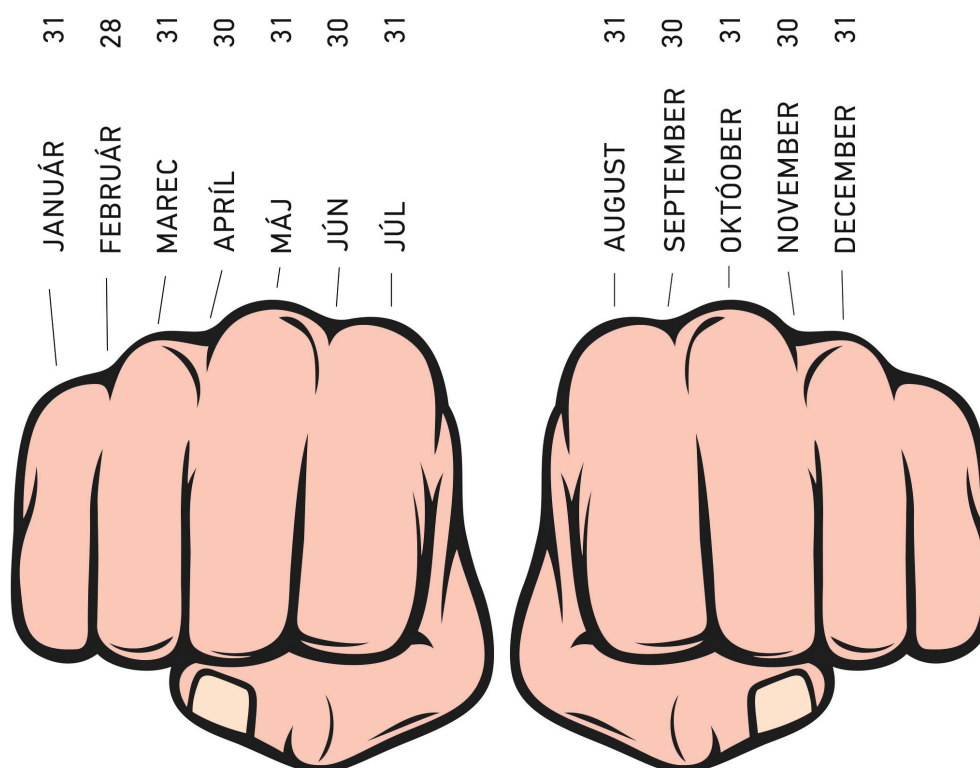
Dátum	Kde si bol/a	S kým si bol/a	Čo si videl/a

4. Podčiarkni, čo sem nepatrí! Ktoré slovo nesúvisí s ostatnými? Vysvetli prečo!

- BATOH PITNÁ VODA SENDVIČ MALÝ VANKÚŠ KOMPAS
- ČERVENÝ SMREK SMREK OBYČAJNÝ JEDLA BIELA BOROVIKA LESNÁ BOROVIKA HORSKÁ
- LASTOVIČKA BOCIAN SÝKORKA ŽERIAV VOLAVKA
- ZEM HMYZ HORNINA VODA MINERÁLY

5. Nauč sa! Mesiace vo všeobecnosti majú 30 alebo 31 dní. Výnimkou je február, na koľko môže mať 28 alebo 29 dní. Jednoduchý obrázok ti pomôže, aby si si to ľahko zapamätal/a.

6. Chod' von do lesa alebo na lúku a prines so sebou 4 rastliny (ktoré nie sú chránené) napr.: sedmokráska, púpava a pod.. Doma ich zlisuj medzi listami hrubej knihy, osuš ich a nalep na jeden biely papier formátu A4. Vedľa rastliny napíš jej názov, a dátum kde a kedy si ju nazbieral/a.

7. Staň sa hlásateľom/hlásateľkou počasia! Skúmaj počasie počas jedného týždňa! Doplň tabuľku na základe toho, aké bolo počasie v daný deň. Teplotu meraj s teplomerom, k ostatným údajom napíš písmeno A (áno) alebo N (nie).

	Teplota	Dážď	Vietor	Sneh	Oblačnosť
Pondelok					
Utorok					
Streda					
Štvrtok					
Piatok					
Sobota					
Nedeľa					

ZVIERATÁ (FAUNA)

1. Nájdí v anglickom slovníku názvy nasledujúcich zvierat! Nauč sa ich a vyskúšajte sa navzájom so spolusediacim!

SLOVENSKÉ ANGLICKÉ

srnka

vlk

medveď

líška

mravec

SLOVENSKÉ ANGLICKÉ

dážďovka

motýľ

sýkorka

d'ateľ

sova

2. Čo sa smie a čo nesmie robiť v lese? V nasledujúcom texte podčiarkni červenou farbou tie činnosti, ktoré sú zakázané vykonávať v lese.

Včera v popoludní som si išiel/išla zahrať futbal s kamarátmi na lúku. Lúka sa nachádza pod lesom neďaleko našej školy. Najprv sme si museli pripraviť bránku. Preto sme odlomili konáre z blízkyh kríkov a zatlačili ich do zeme hneď potom, ako sme starostlivo vymerali vzdialenosť medzi bránkovými žrdami. Na konci zápasu som spadol/spadla a škaredo som si odrel/a koleno. Bohužiaľ som nespadol/nespadla na trávnu, ale na nami udupanú tvrdú zem. Musím povedať, že ma to veľmi bolelo, dokonca to aj krvácalo. Našťastie Paľko mal papierovú vreckovku, takže som si vedel/a ranu utrieť. Nakoľko som si s krvavou vreckovkou nechcel/a zašpiniť vrecko na nohaviciach, nechal/a som ju na blízkej lavičke. Viem, nie je to pekná vec, ale bolo tam dosť veľa iných smetí okrem tej mojej. Keď sme skončili hru, zašli sme s chalanmi k blízkeму jazeru. Na brehu jazera bolo veľa rybárov. Začali sme sa hrať na chytačku. Janko ma skoro chytil, ale rýchlim pohybom sa mi podarilo vyhnúť sa mu. Hlasno po mne zakričal. Rybári nám dohovárali, aby sme boli tichšie, lebo odoženieme ryby. Museli sme si teda vymyslieť inú hru. Budeme sa hrať na skrývačku, napadlo nás. Práve počítal Tomáš, keď mi prišla na um výborná skrýša. Vyliezol/Vyliezla som na jeden tenký a mladý strom a jeho konáre som stiahol/stiahla k sebe, aby ma nikto nevidel. Práve pod týmto stromom stál Tomáš, nič nevediac o tom, že som tam aj ja. V tom sa konár podomnou zlomil. Nič iné mi už nechýbalo k bolestivému kolenu. Kričal/a som ako šakal. Bol/a som nahnevaný/á a unavený/á. Navrhol/Navrhla som, aby sme už radšej išli domov. Popri jazere sme si všimli zopár labutí a divých kačíc. Boli také pekné a tak sa o nás zaujímali, že priplávali priamo k nám. Prišlo mi na um, že mama mi nabalila niekoľko sendvičov. Tak som ich vytiahol/vytiahla a nakrmil/a som s nimi vodné vtáky. Veľmi im to chutilo, len tak prehltali. Vybral/a som z tašky aj zvyšok sladkého osviežujúceho nápoja a naraz som ho vypil/a. Prišiel mi na um skvelý nápad: Napíšme správu na papier, zatvorme ju do fľaše a hodme fľašu do vody. Keď sa niekomu podarí vyloviť moju umelú fľašu z vody, bude nadšený. Keď som prišiel/prišla domov, úplne sa zotmel. Mama sa ma opýtala, kde som bol/a a čo som robil/a. Porozprával/a som jej všetko od začiatku až do konca. Nemala radosť z toho, čo počula. Poučila ma, že som vykonal/a veľa nesprávnych vecí. Premýšľal/a som o tom všetkom, čo mi povedala a uznal/a som, že má pravdu. Na druhý deň som zvolal/a kamarátov. Išli sme spolu na lúku a pozbierali všetky smetí, ktoré som našiel/našla vedľa lavičky.

3. V zime sa veľa vtákov presúva do teplejších krajín, avšak niektoré ostanú doma aj napriek drsnému počasiu. Takým vtákom je sýkorka, vrabec, sojka. Označ z nižšie uvedených potravín tie, ktoré sú vhodné na ich kŕmenie!

JABLKO

SLNEČNICOVÉ
SEMIENKA

VARENÁ
RYŽA

CHLIEB

VLAŠSKÉ
ORECHY

SLANINA

MASLO

SLANÉ
ARAŠIDY

PŠENO

4. Spoj dvojice. Kto sa s čím sa stravuje?

hnedý medveď

ovocie, traviny, huby

líška

mravce, hmyz, črvotoč

srnka

malé cicavce, ovocie, ryby

d'ateľ

zajac, hlodavce

5. Využi pomoc internetu! Nájdi vo vyhľadávači, prečo treba v zime vypíliť otvor v ľade a vložiť trstinu do jazera? Odpoveď napíš na vybodkované miesto!

6. Nájdi 5 rozdielov na obrázkoch

7. Nakresli šípky, ktoré značia smer potravinového reťazca!

8. Vymenuj zvieratá, ktoré sa ukladajú na zimný spánok!

9. Vytvor krmidlo pre vtáky z krabice od mlieka alebo džúsu. Prázdnu krabicu dôkladne poumávej. Zboku vystrihni malý otvor v tvare otočeného písmena U (viď obrázok). Priamo pod otvor vyvrtaj dieru pomocou vrtáku/vrtačky a vlož do nej rovný konár. Konár bude slúžiť ako výstupisko pre vtáky. Vyfarbi vonkajšiu stranu krabice, resp. na ňu nalep vodeodolné nálepky. Prepichni vrch krabice kúskom drôtu, potom krabicu pripevni na konár na strome. Následne nasyp semienka do hotového krmidla pre vtáky a sleduj, kedy prídu prví hostia.

10. Rozhodni sa, či sú nasledovné tvrdenia správne alebo nesprávne!

- a. Ak počas prechádzky v lese na odľahlom mieste nájdeme malého srnca, zajačika, či malú líšku, nemôžeme sa k nim priblížiť a pohladkať ich, pretože ak sa ich mamička vráti so zarobstanou potravou, môže na mláďatách zacítiť našu vôňu a môže dôjsť k tomu, že ich odmietne ďalej kŕmiť.

SPRÁVNE

NESPRÁVNE

- b. Ak uvidíme pod kríkmi vtáčika, okamžite ho zoberieme do dlaní a následne ku zverolekárovi.

SPRÁVNE

NESPRÁVNE

- c. Kvôli zdraviu a bezpečnosti nášho psa a taktiež voľne žijúcich zvierat, držíme svojho domáceho maznáčika na vodítku, ak sa s ním prechádzame cez les.

SPRÁVNE

NESPRÁVNE

- d. Ak sa náhodou stretneme v lese s hnedým medveďom, zakričíme silno a utekáme preč. Nie, že nás dobehne!

SPRÁVNE

NESPRÁVNE

11. Úloha na porozumenie textu: prečítaj si text a odpovedz na nasledujúce otázky!

Poľovníctvo má dôležité pravidlá, ktorých porušenie sa trestá pokutou alebo zákazom lovu. Po prvé: loveckú zbraň je možné prevážať len nenabitú a uzamknutú v púzdre. Náboje obsahujúce olovo je zakázané používať na vlhkých miestach. Okrem toho je zakázané na zbraň použiť tlmič zvuku, resp. vystreliť otrávený šíp za účelom lovu.

Pomýliť zver rôznymi zdrojmi svetla alebo zvukom sa tiež trestá, respektíve ak je zver zahnaná do pasce pomocou neživých návnad. Pre každé zviera je zavedená samostatná strelecká sezóna, napr. v inom čase je povolené strieľať na jeleňa lesného a v inom zasa na danielov.

Lovecká sezóna na srnca trvá od 15. do 30. septembra, ale čo sa týka srny, loviť ju je možné len od 1. októbra do posledného dňa vo februári. Do skupiny vysokej zveri patria: jeleň lesný, daniel, srna, muflón a skupinu drobnej zveri tvoria: zajac, bažant, jarabica, hus a kačica divá.

Poľovníctvo neznamena len riedenie stavu zveri, ale aj celoročnú prácu, ktorá vyžaduje od poľovníka starať sa o zvieratá. Počas zimy je totiž dôležité správne kŕmenie zvierat. Môže sa použiť seno, rôzne obilniny a ako doplnok aj kamenná soľ. Prvoradým cieľom lovu nie je usmrťovanie najväčšieho, najsilnejšieho a najkrajšieho zvierata, ale práve naopak, objektom poľovania sú zvieratá, ktoré majú telesnú deformáciu, alebo sú choré a tým pádom by zoslabovali genetický fond. Existuje ešte jeden prípad, kedy je potrebné preriediť stav zveri: ak sa jednotlivé druhy zvierat nadmerne premnožia.

Je všeobecne známa vec, že v prípade ak náhodou so svojim autom zraníme divú zver, sme povinní to nahlásiť na políciu, ktorá následne kontaktuje miestny poľovnícky zväz.

V akom stave je možné prepravovať poľovnícku zbraň?

Čo sa nemôže používať na vlhkých miestach?

Kedy je povolené loviť srnku alebo srnca?

Napíš príklad drobnej zveri!

Čo patrí medzi úlohy poľovníka okrem usmrtenia zvierata?

Čo je prvoradým cieľom poľovníctva?

Čo je našou povinnosťou, ak so svojim autom zrazíme srnca?

12. Uhádni, kto som!

a. Mám veľmi silné zuby, bez problémov prehryziem aj obrovský strom, aby som z neho postavil priehradu.

b. Svoj kožuch si mením aj dvakrát ročne, som dravec menšieho vzrastu.

c. Som mimoriadne bystrý, pohybujem sa kľukato, čomu mnohokrát vďačím za svoj život.

d. Moje telo je podlhovasté, ale dosť úzke, živím sa hlavne žabami a hmyzom. Som príbuzný lasičej rodiny.

13. Nakresli svoje obľúbené lesné zviera!

14. Nájdi nasledovné zvieratá v množine slov! Môžeš sa pohybovať horizontálne, diagonálne aj vertikálne!

ĎATEĽ
JAZVEC
JELEŇ
LÍŠKA
MEDVEĎ
MUFLÓN
MRAVEC
MYŠ

PAVÚK
RYS
SOVA
SRNKA
TCHOR
ZAJAC
VLK

T	M	U	F	L	Ó	N	C	M	X
P	R	U	V	L	K	L'	E	E	S
L	A	K	N	R	S	E	V	D	Z
Í	V	V	C	Y	O	T	Z	V	C
Š	E	Š	Ú	S	T	A	A	E	A
K	C	Y	B	K	R	Ď	J	Ď	J
A	Í	M	R	O	H	C	T	E	A
S	O	V	A	Ň	E	L	E	J	Z

15. Nakresli jeseň, ako ju vidíš ty!

16. Spoj dvojice! Ktorému zvieraťu za čo vďačíme

med

húsenica priadky morušovej

syr

včela

vajcia

krava

hodváb

sliepka

17. Priprav na zimu úkryt pre hmyz! K tomu budeš potrebovať aj pomoc dospeljej osoby. Do kusov dreva na kúrenie navrtaj diery hlboké približne 10 cm. Pozbieraj rôzne prírodné materiály, ako napr. tehla, kukuričné stonky a listy, mach, kusy dreva. Dôležité je, aby mal náš úkryt nohy a tým aby nenavlhli naše starostlivo zozbierané materiály. Inšpiruj sa nasledovným obrázkom

RASTLINY (FLÓRA)

1. Napíš 2 príklady na všetky druhy rastlín!

STROMY		DREVINATÉ	BYLINKY	
IHLIČNATÉ	LISTNATÉ	KRÍKY	POLNÉ KVETY	IZBOVÉ RASTLINY

2. Nájdi pomocou internetu liečivé účinky nižšie uvedených rastlín!

Rumanček kamilkový – harmanček

.....

.....

.....

Mäta pieporná

.....

.....

.....

Medovka lekárska

.....

.....

.....

3. Porozmýšľaj a napíš, v akých rozprávkach a filmoch boli prítomné nasledujúce kvety, ovocie a zelenina.

Jablko

Šípková ruža

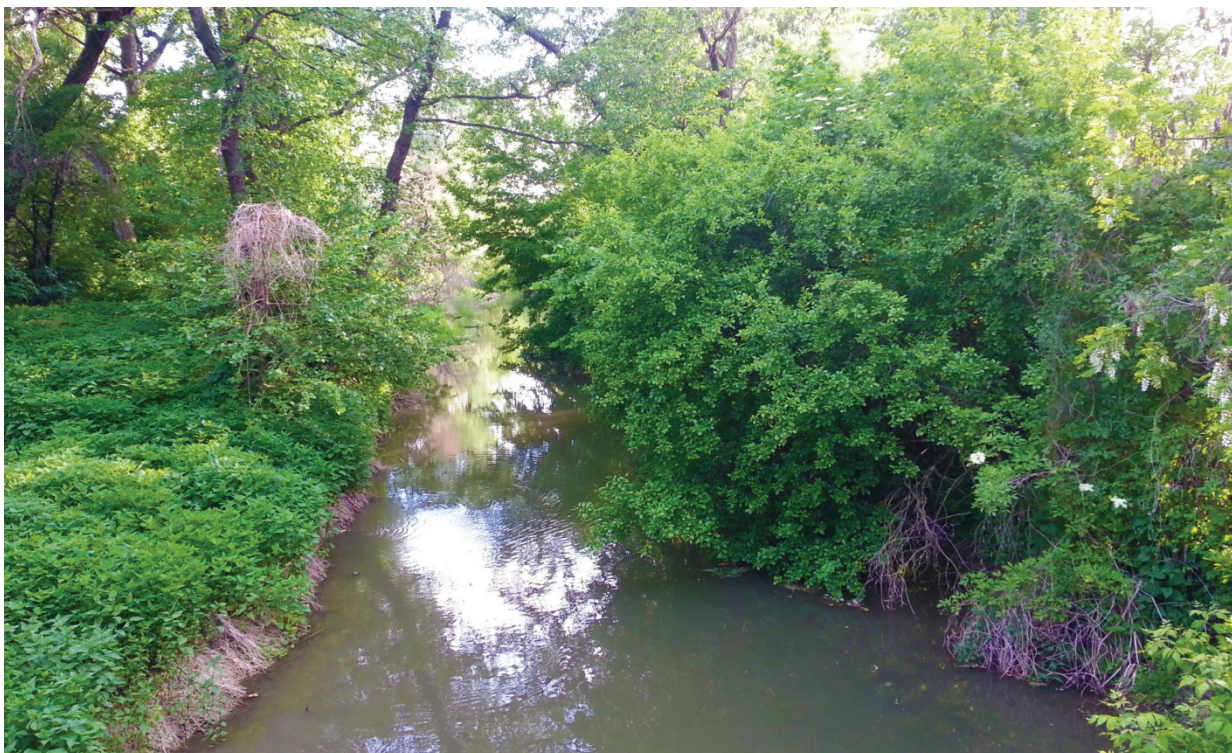
Fazuľa

4. **Vývin fazule!**

Naplň do troch štvrtín jednu 0,75 litrovú sklenenú nádobu zemou. Umiestni 5 zrn fazúl pozdĺž sklenenej steny tak, aby si videl zmeny, keď fazule začnú rásť! Potom ich popoľievaj a pozorne sleduj ich rast. Zmeny dokumentuj denne jednou fotkou. Pravidelne fazule polievaj. Po týždni si povyberaj najpodarenejšie fotky a vytlač ich. Nalep v poradí jednotlivé udalosti

5. Pochopenie textu! Čo sa smie robiť a čo nie v lese? Prečítaj si pozorne nasledujúci text a odpovedz na otázky!

Určite ste si počas prechádzky v lese alebo na výlete všimli, že ľudia, s ktorými ste sa stretli, boli všetci ticho. Aj s veľkou skupinou sa dá disciplinovane napredovať a rozprávať sa potichu. V žiadnom prípade sa nemôže počúvať rádio alebo hudba. Spoznávanie lesa je nepredstaviteľné popri kriku.

Predtým, než na túru vyrazíme, pozrime sa, aká dlhá je cesta, ktorú sme si zvolili. Majme na pamäti kondíciu vlastnú, ako aj ostatných členov skupiny. V každom prípade si so sebou zoberme pršiplášť a mapu. Počas cesty sledujme aj ostatných, nenechajme, aby príliš zaostávali. Radšej si urobme viackrát prestávku. Výlet nie je o súperení, ale o spoločne strávenom čase. Choďme v lese len po turistickom chodníku. Nevytvárajme žiadne skratky, pretože len zbytočne pošliapeme rastliny a môže sa stať aj to, že zabľúdime. Nezbierajme v lese rastliny a neberme ani zvieratá. Zvieratá žijúce v lese po prinesení domov, nebudú dlho žiť v novom, pre nich nie obvyklom prostredí. Môže sa stať aj to, že sa ľahko stanú potravou pre zvieratá z mesta/dediny. Ani voľne rastúce rastliny nevydržia dlho po odtrhnutí. Treba dávať pozor aj na to, že sa v lese stretneme s mnohými chránenými druhmi. Napr. za odtrhnutie jednej snežienky môžeme zaplatiť pokutu aj 30 EUR. Svoje psy vodíme vždy na vodítku, nakoľko môžu naháňať lesné divé zvieratá, alebo ich aj vyplašiť.

Čo je vlastne možné robiť v lese? Zbierať huby a lesné ovocie. K zbieraniu húb potrebujeme prax a pomoc takej osobv. ktorá pozná presne jedlé a jedovaté druhy. Spomedzi lesných ovo

cí môžeme ochutnať jahodu, ostružinu a maliny, na jeseň aj šípky. Vždy si berieme so sebou odpad, kým nenájdeme samostatnú nádobu na jeho likvidáciu. Z výletu si môžeme zaniest domov lístie, kamene a fotky, ktoré sme si my sami urobili.

Čo nemôžeme robiť v lese?

Prečo nemôžeme odbočiť z turistického chodníka?

Koľko môže stáť, ak v lese odtrhneme jednu snežienku?

Akým nepísaným pravidlom sa riadime vtedy, ak sme na prechádzke s našim psom v lese?

Čo potrebujeme pri zbieraní húb?

Čo si môžeme zobrať domov z našej lesnej prechádzky?

Čo označujú nasledujúce ikony?

6. Napíš pod obrázky, aké rastliny znázorňujú!

7. Rozmnožovanie rastlín je jedinečné. Aj vy môžete mať znalosti o mnohých spôsoboch rozmnožovania. Spoj dvojice, ktorá rastlina sa akým spôsobom množí!

hmyz

agát

včely

vrba

vietor

chaluha

voda

orchidea

8. Pozrime sa na to, ako treba zbierať huby! Prečítaj si nižšie uvedený text a následne odpovedz na otázky!

Ak sa vyberieme na huby, nezabudnime doma tieto predmety: kôš, textilná taška, hubársky nôž, príručka k hubám. Zbierame výlučne len také huby, ktoré dobre poznáme. Za účelom určenia druhu huby, vyberieme zo zeme najviac 3 huby, ale starostlivo ich oddelíme od ostatných pozbieraných jedlých húb. Nezberame huby v priemyselných oblastiach, popri diaľniciach a riekach.

Nezbierame veľmi staré, ani príliš mladé huby, rovnako ani tie s červami. Jedovaté huby neničíme, pretože aj oni formujú obraz lesa a slúžia ako úkryt pre mnoho druhov hmyzu.

Ako zbierať nami dobre poznané jedlé druhy húb?

Staré pravidlo hovorí, že je dobré ponechať koreň huby v zemi a odrezať len jej kmeň 3 cm nad zemou, aby v zemi ostali výtrusy. Tento druh myslenia sa ale začína meniť. Zber jedlých druhov sa uskutočňuje nasledovne: hubu zdvihneme zo zeme úplne pomocou jemne krúživých pohybov. Vytvorenú dieru zakryjeme opadaným lístím, aby výtrusy ostávajúce v zemi nevyschli. Pozbierané huby sa nikdy nemôžu prepravovať poukladané jedna na druhej v igelitovom vreci, ani v krabici, pretože sa zaparia a rýchlo sa pokazia. Neochutnávame čerstvé huby pozbierané v lese!

Keď sa chystáme na huby, čo nemôžeme nechať doma?

Na akých miestach sa neodporúča zbierať huby?

Aké staré pravidlo sa vzťahuje na zbieranie húb?

Ako treba správne zbierať huby?

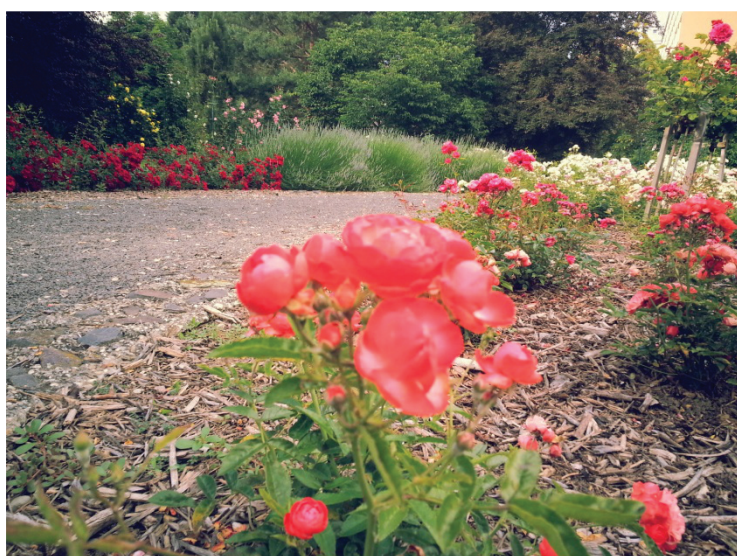
9. Použi ako pomoc internet! Nájdi rozdiel medzi krokusom a šafranom!

10. V dnešnej dobe je veľmi módne fotografovanie. Je vyhlásených viacero fotografických súťaží na celoštátnej úrovni. Osobitnú kategóriu tvorí fotografovanie prírody a zvierat. Vytvor si vlastný album, ktorý bude obsahovať len tebou vyhotovené fotky. Pracuj s viacerými kategóriami.

Môžeš si vybrať z nasledujúcich:

- VODNÉ VTÁCTVO
- LESNÉ VTÁCTVO
- VTÁKY VEĽKÉHO ZRASTU
- HMYZ
- MOTÝLE
- VÁŽKY
- SLIMÁKY
- STROMY
- KRÍKY
- RASTLINY
- ČASTI DŇA (NAPR. ZÁPAD SLNKA)

Úloha sa dá vylepšiť, ak pri fotení použiješ určité triky, napr. výber tieňov, čierno-biele efekt, rozmazanie, priblíženie atď. Inšpiruj sa nasledovnými fotografiami.

11. Prečítaj nahlas text!

Drahé

! Vyrážame na veľký

Oblečte sa tak, že v prípade

a

neprechladnete. Do

si nabaľte len to, čo budete naozaj potre-

bovať. Zoberte si so sebou

. Počas prechádzky v lese budeme potichu, aby sme

počuli spev

Počas túry zbierajte rôzne

, opadané listy

a vetvičky. Dbajte na to, aby ste po sebe nenechali

12. Celá skupina pracuje spolu! Vytvorte si vlastnú rozprávku! Pani učiteľka začne rozprávku jednou vetou. Potom nasledujete vy. Každý prispeje jednou vetou k deju rozprávky. Postupujte rad-radom, ako sedíte.

ŤAŽŠIA VERZIA:

nasledujúce slová treba použiť v rozprávke: les, ohryzok z jablka, prázdna konzervová plechovka, odpadkový kôš, veľká skala, stan, táborák, hviezdy, dážď, slnečné žiarenie, obloha, autobus, fotka.

13. Napíš riekanku alebo báseň o lese. Má pozostávať minimálne zo 4 riadkov a z rýmu aabb.

.....

.....

.....

.....

14. Naj na svete. Pomocou internetu si vypíš, na ktoré rastliny sa vzťahujú nasledovné kategórie.

a) najdlhšie žijúce:

b) najväčšie rastúce:

c) najjedovatejšie:

d) s najdlhšími listami:

e) najchránenejšie:

15. Priprav individuálny darček! Pozbieraj zo pár listov zo stromov a vlož ich medzi listy hrubšej knihy. Na tú poukladaj ešte 4-5 kusov kníh a nechaj ich takto 1 mesiac. Takto vylisované listy vlož do laminovacej fólie a následne opatrne do laminovacieho prístroja. Tu bude potrebná pomoc dospelého, lebo jeho používanie nie je jednoduché!

16. Všimni si transformáciu prírody! Vyber jedno miesto v obci, kde sa nachádza lúka, kvety a aj stromy. V každom ročnom období sprav z tohto istého miesta jednu fotku a nalep ju do pracovného zošita. Pod každú napíš, v porovnaní s predchádzajúcim ročným obdobím, akými zmenami príroda prešla.

JAR

.....

.....

.....

LETO

.....

.....

.....

JESEŇ

.....

.....

.....

ZIMA

.....

.....

.....

ODPADY

1. Napíš niekoľko príkladov na nasledovné kategórie odpadov.

Plast:

.....

Papier:

.....

Kov:

.....

Sklo:

.....

2. Ako prispieva vaša škola k ochrane životného prostredia? Existujú samostatné zberné nádoby na odpad vo vašej škole? Organizujete zbieranie jednotlivých druhov odpadov? Robíte prednášky o tejto tematike? Zhrňte v niekoľkých vetách, do akej miery je pre vašu školu dôležité, aby vo vás podporovala informovanosť o životnom prostredí?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Uvedené odpady roztried'te na ľahko rozložiteľné a na ťažko, resp. vôbec nerozložiteľné.

BANÁNOVÁ
ŠUPKA

PLECHOVKA

OVOCIE

KOV

PAPIER

ZELENINA

ŽIVOČÍCHY

GUMA

SKLO

PLAST

Ľahko rozložiteľné:

Ťažko (alebo vôbec ne-) rozložiteľné:

4. Začínáme s recykláciou! Je dôležité vedieť, že v prírode nevznikne nič samo od seba, čo by sa neskôr nerozložilo. Avšak my ľudia sme schopní vytvoriť také látky, ktoré sa len veľmi ťažko a pomaly rozkladajú, alebo sa vôbec nerozložia. Ak nám záleží na planéte Zem, treba sa orientovať na stav odpadu na tejto planéte. Predovšetkým musíme zastaviť výrobu nerozložiteľných látok. Následne sa treba naučiť recyklovať. Na nasledujúcich obrázkoch vidíte, že z vyrastených riflí sa dá ušiť taška, zo štrbavej šálky sa vytvorí kvetináč a zo starého kalendára sa stane puzdro na papiere.

Vytvor aj ty rôzne spotrebné predmety, hoc aj darčeky z odpadu! Nakresli, ako sa ti to podarilo!

5. Porozmýšľaj, čo môže znázorňovať nasledujúci obrázok.

.....

.....

.....

6. Odpad je vážnym problémom dnešnej doby! Všetci sme si vedomí dôležitosti tohto problému a je nás veľa, ktorí sa snažíme v tejto oblasti pomáhať. Závisí len na nás, do akej miery budeme úspešní. Rozhodnutie je na NÁS. Podľa tvojho názoru, ako by si vedel byť ty nápomocný?

7. Ako často chodí do vašej obce vozidlo na zber odpadov? Ako často je vykonávaný zber triedeného odpadu? Je možné odovzdať vo vašej obci zelený odpad alebo kov? Ste v niečom zvýhodnení, ak recyklujete/triedite odpad?

8. Urob rozhovor s najstarším členom svojej rodiny! Polož mu otázky uvedené nižšie a jeho odpovede napíš do príslušných kolóniek. Porozprávajte sa o tom, aká zmena a v akej miere nastala v oblasti spracovania odpadov za posledných 10–20 rokov.

Kedy a kde si sa narodil/a?

Vyrastal/a si v rodinnom dome alebo v byte?

Aj v minulosti bolo toľko odpadu, ako dnes?

Ak si kúpil/a minerálku alebo limonádu v obchode, v akej fľaši ich predávali?

Boli tieto fľaše vratné? Ak áno, za koľko?

Aký materiál vtedy ešte neexistoval, ktorý dnes už existuje?

Kam dávala odpad tvoja rodina?

Čo robíš preto, aby na našej planéte Zem bolo menej odpadu?

Čo si myslíš, čo by mala urobiť tvoja obec, aby dosiahla efektívnejšiu redukciu odpadu?

Čo by si odkázal/a budúcim generáciám?

9. Pozrite si film „*Je s nami koniec?*“, trvá dve hodiny. Počas sledovania si zaznamenávajújte dôležité informácie! Následne sa porozprávajte s učiteľom o tom, čo ste videli.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. Nájdí a podčiarkni v každom riadku slovo, ktoré tam nepatrí!

- VAJEČNÁ ŠKRUPINA OHRYZOK JABLKA PNEUMATIKA LISTY
- KOTÚČ TOALETNÉHO PAPIERA BATERKY NAPLNENÝ ZOŠIT NOVINY
- TELEVÍZOR MIKROVLNNÁ RÚRA FÉN NA VLASY STÔL
- KABÁT TEXTILNÁ TAŠKA KLOBÚK GAUČ

11. Určite vieš, že šupky zeleniny a zvyšky ovocia je možné kompostovať. Čo sa získa z kompostu, s čím sa dá a s čím nie prikryť, dozvieš sa z nasledujúceho textu. Po jeho prečítaní sa rozhodni, či sú tvrdenia pravdivé alebo falošné!

Účelom kompostovania je vytvoriť humus z organického odpadu, ktorý sa neskôr zmení na pôdu. Ak budeme starostlivo kompostovať celý rok, na jeseň budeme môcť do našej záhradky vynosiť pôdu bohatú na minerálne látky. Kým sa z ohryzka jablka a zo šupiek zemiakov stane zemina (pôda), uplynie niekoľko mesiacov. Organický odpad je schopný transformovať sa na pôdu hoci aj za 1-1,5 roka, k čomu sú ale potrebné primerané podmienky. Najprv je potreb-

ný vzduch, takže v žiadnom prípade nemôžeme mať priestor kompostovania zakrytý, bez vzduchu. Potrebujeme vlhkosť, aby sa rozložili rastlinné časti. Preto je dobré, ak sa aj kompost poleje počas suchých dní. Prítomnosť živých organizmov je tiež dôležitá pri tvorbe humusu. Sem patria dážďovky, slimáky, ježkovia, stonožky. S ich pomocou prebieha transformácia jednoduchšie. Na kompost sa dajú umiestniť zvyšky zeleniny a ovocia, vaječné škrupiny, odpad zo záhrady, výkaly bylinožravých živočíchov, listy, konáre, piliny, usadeniny z kávy, čajové listy. Čomu sa treba vyhýbať: trus mäsožravcov, mäso, mliečne výrobky, listy divého gaštanu, listy orecha, kosti, mŕtve zvieratá, choré časti rastlín, plienky, plasty. K rozloženiu ihličia sú potrebné 2 roky, takže preto je nevhodné ho miešať vo veľkom množstve s kompostom. Nie je vhodné vyliať na kompost ani použitý kuchynský olej, nakoľko čas potrebný na rozloženie sa spomalí. Dôležité je, aby sme kompost prevzdušňovali každé 3 mesiace, čo znamená prevracanie vrchnú vrstvu, aby sa dostala ďalej smerom dovnútra. Týmto spôsobom zabezpečíme rovnomernú transformáciu.

Nech sa páči, zopár fotiek o komposte.

Pravdivé (P) alebo falošné (F)? Podčiarkni správnu odpoveď!

- Kompostovanie je časovo veľmi náročná úloha, ktorá nestojí za vynaloženú námahu P / F
- Konečným produktom kompostovania je zelenina. P / F
- K rozloženiu organickej látky je potrebný vzduch. P / F
- Vaječná škrupina áno, ale plast sa nemôže dostať do kompostu. P / F
- Je potrebné občas kompost poliať. P / F
- Kosti sa stávajú zemitými tiež za jeden rok. P / F
- Jež sa rád živí záhradnými a kuchynskými zvyškami P / F
- Prítomnosť dážďovky je v komposte škodlivá. P / F
- Usadenina z kávy a čajové listy sa tiež rozložia v našom komposte. P / F
- Výkaly nášho psa môžeme kľudne položiť na kompost. P / F

12. Spoj dvojice! Čo kam patrí po jeho použití?

stolový olej

vykupovač

radiátor

zber papiera

umelé vrečko

benzínová pumpa

batéria

plastová nádoba

krabica od mlieka

obchod s elektronikou

13. **Nakresli!** Nákup ktorých spotrebných predmetov je zbytočný a znečisťujúce životné prostredie?

14. **Nakresli!** S akými inými materiálmi/predmetmi by sa dali nahradiť predmety uvedené v úlohe č. 13?

15. Vysvetlenie slov!

Vyhľadaj význam uvedených slov, napíš ich, potom sa ich nauč a následne sa vyskúšajte so spolusediacim!

humus

plast

kompost

stroj na laminovanie

recyklácia

herbár

16. Nakresli jednu obľúbenú časť svojho bydliska (okolia), ktorá je zbavená odpadu, kde chuligáni nevystrájajú, ktorá je pre teba blízka, lebo máš s ňou spojené pekné spomienky.

